

Türkiye’de Mültecilerin Yaşadıkları Bölgelere Yönelik İnsani Yardım Lojistiği: Kızılay Örneği^a

Nazlıcan Dindarık^{b, c}, Yahya Fidan^d

Özet

Göç insani bir olgu olarak karşımıza çıkmakta ve yaşamın her döneminde varlığını hissettirmektedir. Bu kavram beraberinde sığınmacı, mülteci sorunu gibi kavramsal statüleri akıllara getirmektedir. Türkiye’nin güneyinde meydana gelen Suriye’de yaşanan kriz durumunun şiddetli hale gelmesi ile birlikte orada yaşayan insanlar ülkelerini terk ederek başka ülkelerde mülteci konumuna gelmişlerdir. Türkiye bu konuyla ilgili olarak ‘açık kapı politikası’ izlediği için Suriyeli mültecilere kapılarını açarak birçok ilde barınma merkezleri kurarak ihtiyaç sahiplerine barınma, beslenme, sağlık, güvenlik gibi konularda her türlü desteği sağlamaktadır. Çalışmada Suriyeli mülteciler açısından bakıldığında hangi ülkeye gittikleri, o ülkeyi tercih etme sebepleri, hak ve özgürlükleri, kültürel ve dil anlamında uyum sağlama şekilleri, sosyo-kültürel, psikolojik durumları gibi etmenlerin öneminden bahsedilerek, etkileyen ve etkilenen durumda olmaları hakkında bilgi verilecektir. Mükemmel bir örnek olması açısından Türk Kızılay’ının yaptığı çalışmalar ile insani yardım lojistiği operasyonlarını nasıl yönettiği sorusu üzerinde durularak lojistik süreçler hakkında bilgi verilecek ve yetkililerle yapılan görüşmeler ışığında insani yardım organizasyonundan bahsedilecektir.

Anahtar Kelimeler

İnsani Yardım Lojistiği
Suriyeli Mülteciler
Türk Kızılay’ı
Sivil Toplum Kuruluşları

Makale Hakkında

Geliş Tarihi: 14.07.2019
Kabul Tarihi: 10.06.2020
Doi: 10.18026/cbayarsos.591835

Humanitarian Aid Logistics For Refugees Area Living Turkey: Red Crescent Example

Abstract

Migration emerges as a human phenomenon and it is felt in every period of life. This concept brings to mind the conceptual status of refugees and asylum seekers. As the crisis in Syria has become severe, the people living there have had flee their country and become refugees in other countries. Turkey regarding this issue opted for an ‘open door policy’ opens the doors to Syrian refugees by establishing shelter centers, housing, nutrition, health, provide all kinds of support on issues such as security to the needy in several provinces. In the study, when the Syrian refugees are examined in terms of the country they visited, their rights and freedoms, the way of adaptation in terms of culture and language, sociocultural and psychological status, the importance of these such factors will be taken in to account. In order for it a perfect example, information will be given on the logistics processes and the humanitarian aid organization will be discussed in light of the question of how Turkish Red Crescent manages the humanitarian logistics operations.

Keywords

Humanitarian Logistics
Syrian Refugees
Turkish Red Crescent
Civil Society Organizations

About Article

Received: 14.07.2019
Accepted: 10.06.2020
Doi: 10.18026/cbayarsos.591835

^a Bu çalışma, İstanbul Ticaret Üniversitesi, SBE, Lojistik Yönetimi ABD’nda Nazlıcan Dindarık tarafından Prof. Dr. Yahya Fidan danışmanlığında yapılan Yüksek Lisans Tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

^b ndindarık@dogus.edu.tr

^c Öğr. Gör., Doğu Üniversitesi, MYO, Ümraniye, İstanbul/TÜRKİYE, ORCID:0000-0003-4313-6576

^d Prof. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Beyoğlu, İstanbul/Türkiye, ORCID:0000-0002-5012-3629

Giriş

Geçmişten beri var olan ve geleceğe yön verecek değişimlere sebep olan göç hareketi, toplumsal yapıyı etkileyen, değişime neden olan, kalıcı izler bırakan ve yaşam koşullarının farklılaşması olarak tezahür eden bir süreçtir. Bu süreç itibariyle insanlar birçok nedenden dolayı yaşadıkları bölgeden ayrılarak buldukları yaşam alanını terk etmektedir. Türkiye coğrafi konumunu itibariyle bir köprü görevi üstlenerek birçok göç hareketinden etkilenmiştir. Yakın zaman içinde de Suriye’den gelen mültecilere ‘geçici koruma statüsü’ vererek insan yaşamına verdiği değeri gösteren bir politika izlemiştir.

Suriye’de yaşanan iç savaş nedeniyle zorunlu göçe maruz bırakılan Suriyeli mültecilere gerekli yardımlar STK’lar tarafından sağlansa da ne ölçüde yardım yapıldığının düzenli ve etkili olması açısından bütün kurum ve kuruluşların iş birliği içerisinde olması ve hep aynı türden yardımın gönderilerek kısır bir döngü haline gelmesinin önlenmesi amaçlanmaktadır.

Kapsamlı olarak incelemek ve verilere ulaşabilmek için sürecin takip edilmesi, planlama, uygulama, değerlendirme safhalarında özenli ve detaylı çalışılmasının sağlanması açısından lojistik çalışmaları etkinlik faktörlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsani yardım lojistiğinin genel lojistikten en önemli farkı; amacının yardıma ihtiyaç duyan, müşkül durumda olan insanlara hiçbir karşılık beklemeden yardım eli uzatarak ihtiyaçlarını karşılamaktır. Tek bir zaman diliminde değil ihtiyacın hasıl olduğu farklı zamanlarda operasyonların yürütülüp yardım yapılması ortak paydada buluşmayı sağlayan gayedir.

Suriye’de meydana gelen olayların etkisinin artması ile birlikte Türk Kızılay’ı Suriye krizi sınır yardımları operasyonlarını başlatmıştır. Bu operasyonla birlikte lojistik süreçlerin işleyişi konusunda Türk Kızılay’ının yetkili makamları ile görüşüldüğünde depolama ve dağıtım merkezleri, kamplardaki durum, yardımların yeterlilik oranı, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri hakkında bilgi alınmıştır. Aynı zamanda lojistik süreçlerin etkinliğini anlayabilmek adına maliyet oranları, hız faktörü, bilgi teknolojileri ve entegrasyon yapısı, yardımların içeriği, stok politikaları gibi verilere ulaşılarak bazı güvenlik sorunlarının olduğu ve hâlâ tam olarak çözüme kavuşmadığı bulgularına ulaşılmıştır. Bu çalışma temelde insani yardım konusunda lider olarak görülen kurumlardan biri olan Türk Kızılay’ının insani yardım operasyonlarını ve lojistik süreçlerini incelemek, yöntemlerini kavramak amacıyla yapılmıştır.

1. Göç Olgusu ve Kavramsal Statü Ayrımları

Göç yüzyıllardan beri görülen ve 21. yüzyılda daha fazla artan insan trafiğine neden olarak öncelikle birey olmak üzere insana dair olan birçok konuda yapıların değişim ve dönüşümüne zemin hazırlayarak varlığını korumaktadır.

Göç, bireyler dışında toplum yaşamını da çok yakından ilgilendiren politik, sosyal, ekonomik, kültürel ve ekolojik sebeplerden kaynaklanan birden fazla kavramsal anlamı, olgusal düzeyi etkilemektedir. Başlangıç aşaması olarak farklı etkenlerin bireylerin zihninde ortaya çıkardığı istemli veya istemsiz güdülenmelerin, mekânsal yer değiştirme gayesiyle eyleme dönüşmesiyle oluşur (Çakır, 2011). Çalışmamızın konusu olan göç olgusu siyasi-politik ve yaşamsal nedenlerden kaynaklanmıştır.

Türk Dil Kurumu göç kavramını, “Ekonomik, toplumsal veya siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret” olarak tanımlamıştır (TDK Sözlüğü, 2005).

Göçün birçok nedeni olmakla birlikte bu nedenlere bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir. İç ve dış göç, zorunlu ve gönüllü göç, geçici ve kalıcı göçler, tersine göç gibi farklı nedenlere dayanan çeşitleri vardır. Göç tiplerini sınıflandırırken mesafe, irade, siyasi sınırlar ve zaman gibi kriterler de bulunmaktadır (Bulak, 2015). Bireylerin ya da toplumların bu kararı alırken ülkelerinin sınırları içinde mekân değiştirmeleri ya da uluslararası anlamda bir göç hareketinde bulunmaları, kendi istekleriyle veya şartların zorluğu nedeniyle bu karara varmaları, mevsimlik ya da uzun dönemli olarak yer değiştirmeleri bu kıstaslar arasındadır.

Genel olarak bakıldığında göç nedenlerinin başında ekonomik sebepler ve güvenlik ihtiyacı gelmektedir. Bunların yanı sıra bireyler ya da kitleler savaş, kıtlık, şiddet, iklim koşulları, dini ve siyasi nedenler, eğitim, sanayileşme, istihdam arayışı gibi nedenlerle buldukları yerleri terk etmektedirler. Göç hareketi her toplumda yaşanıyor olmasına rağmen etkileri bakımından toplumsal olaylardan ve olgulardan dolayı kendi içerisinde bazı farklılıklar göstererek nedenleri ve niteliksel değişimleri doğrultusunda sonuç itibarıyla kendine özgü özellikler taşımaktadır (Çağlayan, 2006).

Bu bakımdan dünyanın pek çok yerinde görülen, ulusal ve uluslararası anlamda gerçekleşen göç hareketleri, Türkiye’de maalesef dramatik olarak yaşanmaktadır. Gerek coğrafi konumu gerekse mevsimsel dağılımı gibi konularda ve farklı milletlere kucak açıp, değişik kültürlerle ev sahipliği yapıyor olması dolayısıyla Türkiye göç olgusunun yoğunlaştığı bir ülke olarak görülmektedir (Bulak, 2015). Bu anlamda bir yandan Afganistan, Pakistan, Türk Cumhuriyetleri üzerinden gelen düzensiz göç dalgasıyla mücadele eden Türkiye, insani nedenlerden kaynaklanan Suriye göç dalgasıyla bu konuda dünyada en çok göç alan ülkelerinden birisi oluvermiştir. Göç olgusu üzerinde durulurken ayırım yapılması gereken konulardan en önemlisi göçmenlerin statüleri ve hukuksal anlamda nasıl tanımlandığıdır. Dolayısıyla ulusal ve uluslararası literatür analiz edilerek hukuksal terimlerden nasıl bahsedildiği tespit edilmeli, göçmen, sığınmacı, mülteci, geçici koruma statüsündeki kişi ayırımını doğru yapmak gerekmektedir.

“Göçmen; hem maddi ve sosyal durumlarını iyileştirmek hem de kendileri veya ailelerinin gelecekte beklenenlerini arttırmak için başka bir ülkeye veya bölgeye göç eden kişi ve aile fertlerini kapsamaktadır”. Göçmen statüsünde olanların çoğunlukla eğitim ve çalışma için göç ettikleri ve zorlama, zulüm gibi etmenlerden ziyade daha iyi şartlarda yaşayabilmek için yaptıkları bir eylemdir. Hukuki ve yasal yollarla yapılan bu hareketin pasaport ve vize işlemleri ile yapıldığı görülmektedir (Vardar, 2015). Ülkemize gelen göçmenlerin önemli bir kısmı bu kapsamdadır.

Sığınmacı, mülteci kavramına benzemekle birlikte mülteci statüsüne başvurmuş ancak sonucu tam olarak onaylanmamış kişiyi tanımlamaktadır (Bozbeyoğlu, 2015). Mülteci kavramını göçmenlikten ayıran nokta zoraki olması ve hayati kaygılar taşıyan insanların zulüm gördükleri yerlerden uzaklaşma çabasıdır (Bozbeyoğlu, 2015). Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi’ne göre mülteci “Irkı, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişi” olarak tanımlanmaktadır (Örgütü B. M., 2009).

Mülteci kavramıyla ilgili kötü söylemler, bilgi kirlilikleri olsa da asıl anlaşılması gereken nokta bu statüyle anılan kişilerinde hak ve özgürlükleri bulunmakta, zarara uğrama, zulüm görme gibi kötü muameleler yapanlara ceza uygulanmakta, temel hakları, kişisel eğitim, sağlık ve

bunlarla birlikte toplumsal, ekonomik, hukuksal hakları bulunmaktadır (Kader ve Hamit, 2015).

Mültecilerin korunmasına yönelik alınan önlemler şimdilik yeterli olsa da gelecek yılları göze alarak kalıcı bir çözüm oluşturulması gerektiği aşikârdır. Bu çözüm yollarında ilki ve en başta tahmin edilen menşei ülkede huzur ve refah ortamı olduğu takdirde geri dönüş sağlanmasıdır. İkincisi mülteci olarak gelinen ülkenin vatandaşlığına geçip kalıcı ikamet sağlamaktır. Üçüncü bir yol ise başka bir ülkeye yeniden yerleştirilmenin sağlanmasıdır (Kader ve Hamit, 2015).

Avrupa Konseyi Yönergesine göre geçici koruma statüsünde; “Yerinden edilmiş kişiler, kendi ülkelerini ya da buldukları bölgeleri terk etmek zorunda kalmış ya da özellikle uluslararası örgütler tarafından yapılan talep üzerine tahliye etmiş ve o ülkedeki devam eden koşullar nedeniyle güvenli ve kalıcı koşullar altında geri dönemeyen ve Cenevre Sözleşmesinin 1A Maddesinin ya da uluslararası koruma sağlayan başka uluslararası ya da ulusal belgeler kapsamına girebilen üçüncü ülke vatandaşları ya da vatansız kişiler, özellikle; silahlı çatışma ya da yaygın şiddet bölgelerinden kaçmış kişiler; insan hakları sistematik ya da genel olarak ihlal edilmiş ya da böyle bir duruma maruz kalma konusunda ciddi risk altında olan kişiler” olarak tanımlanmıştır (Göç İdaresi Müdürlüğü, 2015).

Bunların dışında Türk hukuku ve Uluslararası hukukta farklılık gösteren bir diğer ayrım “geçici koruma” statüsü ya da “mülteci” konumunda olan Suriyeli vatandaşlardır. Suriyeli mültecilere hükümetler bazında bakıldığında Türkiye, en fazla yardım sağlayan ülke konumundadır. Kendi siyasi ve bölgesel sınırlarını, dengelerini tehdit eden Suriye iç savaşının sona erdirilmesini en çok isteyen ve askeri destek sağlayan ülkelerin başında gelmektedir. (Devran ve Özcan, 2016).

Türkiye’de bu kavramlar 2014 tarihli, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nda düzenlenmiş durumda ve bu doğrultuda Türkiye Avrupa dışından gelenleri mülteci olarak kabul etmemektedir. Avrupa dışından gelenlerin üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar şartlı mülteci statüsünde geçici olarak Türkiye’de kalmasına izin verilmektedir (Vardar, 2015) Türkiye’ye geldikten sonra başvuru sonuçları belirlenene kadar “uluslararası koruma başvuru sahibi” olarak tanımlanmaktadır. Türk hukuk sisteminde belirtilen ve verilen tabirlerde sığınmacı kavramı bulunmamaktadır.

“6458 sayılı kanun kapsamında yayınlanan *Geçici Koruma Yönetmeliğine* göre; Suriye’den Türkiye’ye gelen yaklaşık 2 milyon kayıtlı kişinin statüsü “*Geçici Korumadır* ve bireysel prosedür olan şartlı mülteci statüsü için başvuru yapamazlar” denilmektedir.

“Uluslararası Af Örgütü Mülteci Hakları Koordinatörü Volkan Görendağ: “Uluslararası Af Örgütü, tüm Suriyelilerin varışta mülteci (prima facie) olarak uluslararası hukuk uyarınca mülteci korumasına hakları olduğu görüşündedir ve dolayısıyla Türkiye’de bulunan Suriyelileri, Türk hukukundaki statülerine bakmaksızın, mülteci olarak adlandırmaktadır” (Vardar, 2015). Bu çalışmada, literatüre daha uygun düşmesi nedeniyle Uluslararası Af Örgütü’nün kabul etmiş olduğu mülteci kavramını kullanarak sözü geçen durumu yaşayanlardan Suriyeli mülteci olarak bahsedilecektir.

2. Suriye Mültecileri ve Sivil Toplum Kuruluşu İlişkisi

2.1. Türkiye Dışındaki Suriyeli Mülteciler

Suriye’de varlığını uzun süredir devam ettiren olayların temelinde maddi durumun yetersiz olması, adaletsizlikler, işsizlik, baskıcı rejim politikaları, yolsuzlukların görülmesi ayaklanmaların oluşmasına zemin hazırlamıştır (Taşkiran, 2012). Arap Baharı olarak adlandırılan ve 15 Mart 2011’de başlayan Suriye Krizi, yaşanan çatışmalar sonucunda iç savaşa dönüşmüştür. Yaşamın zorlaşmasıyla güvenlik kaygısı ve can korkusu nedeniyle yaşananlardan ötürü en fazla zarara uğrayan vatandaşlar ülkelerini terk etmek zorunda kalarak kitlesel bir göçe maruz bırakılmıştır (Tunç, 2015). Bu durumun altında yatan ana sebep insanların hayata tutunma çabası, can güvenliğini koruma altına alma isteği, şiddete maruz kalmaktan kurtulma isteği gibi sebeplerden dolayı göç etmeleri neticesinde senelerdir benzeri görülmemiş bir insani krize yol açmıştır.

Başta orada yaşayan Suriyeli halk, işçiler, eylemciler, köylüler ve aydınların şikâyetleri üzerinden başlamış olan ayaklanmalar, Katar ve Suudi Arabistan gibi güçlü körfez ülkelerinin desteğini almış ve teşkilatlanması daha sağlam olan muhalif güçler tarafından ilerletilmiştir. Medyanın ve yapılan bazı politikaların neticesinde bu noktaya gelinmiştir (Joya, 2012).

Sınır komşularının ve diğer ülkelerin Suriye iç savaşı ve mülteciler hakkında farklı yaklaşımlar ve farklı politikalar uyguladıkları görülmektedir. AB ile Türkiye arasında yapılan anlaşmaya göre AB’nin dışsallaştırma politikası Türkiye’yi ilk sığınma ülkesi veya güvenli üçüncü ülke konumuna düşürmüştür. Türkiye’nin bulunduğu durumda sorumluluğunun çok fazla olduğu, Suriyeli mülteci hareketlerinin ilk başladığı tarihten itibaren ciddi manada mali yükümlülüklerinin altına girdiği görülmektedir (Yılmaz, 2017).

İran ile Suriye’nin ilişkilerini geçmişten günümüze kadar incelediğimizde Suriye’nin İran’ı dış politika da destekleyip Irak’la olan savaşında bile açıkça yanında yer alıp yardım ettiği için her zaman İran’ın müttefiki olmuştur. Bu yakınlaşmayı arttıran bir başka gelişme olarak İsrail’in Lübnan’ın belli yerlerini işgal etmesi sonucunda Suriye-İran dostluğu gelişmiş ve ittifaka dönüşmüştür. Ancak Suriye’de rejim karşıtı olarak başlayan ayaklanma sonucunda İran bunun başka ülkelerin oyunu olduğunu düşünüp Esat rejimine destek vererek bu tavrını Esat düşmediği sürece devam ettirecekmiş gibi görünmektedir. Esat iktidarda kalmayı başarırca en büyük destekçisinin her zaman İran olduğunu bilecek ve ona göre bir tavır takınacaktır. Bu durumun tam tersinin olması durumunda Esat yönetimi düşmeye başlarsa İran aradaki ilişkileri bozmamak adına Esat’dan koşulsuz desteğini azaltarak geri çekilebileceği düşünülmektedir (Sinkaya, 2011).

İsrail ile Suriye’nin ilişkileri incelendiğinde ABD’nin arabuluculuk çalışmaları dikkat çekmiş ancak uzun yıllar boyunca bir sonuca ulaşamamıştır. Barış görüşmeleri yapılırsa da Suriye’nin sonuç odaklı olarak sınırlar konusunda ısrarcı olması, ABD’nin arabuluculuk rolünde olan başarısızlığı sonucunda aşama kat edilememiştir (Süer, 2012). İsrail’in Suriye’den beklentileri ve bürokratik seviyede isteklerde bulunması ve durumu siyasi seviyeye çıkarmaması eleştirilere neden olmuş, uzlaşma sağlanamamıştır. İsrail’de sık sık değişen hükümet ve orada yaşayan halkın tutumları da çözüm odaklı olmamış, güvenlik odaklı bakış açıları durumu daha da zorlaştırmıştır. Şu an bulunan koşullar altında kendi içerisinde olgunlaşmamış bir sorunu çözmek imkân dahilinde görülmemektedir (Süer, 2012).

Lübnan ile Suriye arasındaki ilişkilerde ise Lübnan’ın, Suriye’deki iç savaştan en çok etkilenen ülke olduğu söylenmektedir. Tarihsel açıdan baktığımızda Suriye, Lübnan üzerinde her zaman hak sahibi olmaya çalışmış ve askeri düzeyde bile iç işlerine müdahale etmiş, siyasal yapıyı belirleyen aktörlerden biri olmuştur. Lübnan siyasal yapılanması içerisinde Suriye

yanlısı ve karşıtı olarak iki grup olduğu gözlenmekte ve bu ikilik sonucunda iç savaştan en çok etkilenen ülke konumuna düşmelerine neden olmuştur. Ayrıca Suriyeli mültecilere kapılarını açmaları sonucunda mali açıdan zorluk yaşamalarına neden olmuş, ülkede güvenlik kaygıları yaşanmaya başlanmıştır. Suriye’de yaşanan sorunlar çözülmediği sürece Lübnan’da huzur ve refah ortamının sağlanması zor görünmektedir (Özdemirci, 2016).

Komşu ülkelere baktığımızda Uluslararası Mülteci Hakları Derneği’nin verilerine göre mülteci durumunda olan Suriyeli sayısı 5 milyon civarındadır. “Mart 2018 verilerine göre Türkiye’de 3 milyon 400 bin, Lübnan’da 1 milyon, Ürdün’de 660 bin, Irak’ta 250 bin Suriyeli bulunmaktadır. Komşu ülkelere giden Suriyeli mülteciler nüfusun yüzde 41’ini oluşturmaktadır. 150 binden fazla Suriyeli mültecinin de Kuzey Afrika ülkelerine gittiği söylenmektedir (Uluslararası Mülteci Derneği, 2018).

Avrupa’nın bir milyon mülteciyle kapılarını açtığı görülmektedir. “Almanya’da 530 bin, İsveç’te 110 bin, Avusturya’da 50 bin, Kuzey Amerika’da 100 bin, Kanada’da 52 bin, ABD’de 29 bin Suriyeli mülteci bulunduğu söylenmektedir (Uluslararası Mülteci Derneği, 2018).

2.2. Türkiye’deki Suriyeli Mülteciler

Suriye’de yaşanan trajedi nedeniyle, komşu ülkelerden olması ve seçenekler arasında uygunluk taşıyan bir ülke olmasından ötürü Türkiye 2011 yılı Nisan ayından beri ‘açık kapı politikasıyla’ Suriye’den gelen mültecileri barındırmayı kabul etmiş ve yıllara yayılan durum doğrultusunda Suriyeliler ‘misafir’ olmaktan ziyade hukuku konumları gereğince ‘geçici koruma statüsü’nde kabul edilmiştir (İçduygu, 2015). 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşıyla birlikte Türkiye “komşularla sıfır sorun politika” sloganı ile dış politikasında barışı desteklemiştir (Benek, 2016).

Türkiye coğrafi konumu nedeniyle köprü olarak görev görmekte, çatışmaların yaşandığı Suriye ve onun gibi devletler ile batılı devletler arasında olmasından dolayı göç hareketliliğinin yoğun olduğu bir güzergahta yer almaktadır. Geçmişte yalnızca transit ülke olarak görülen Türkiye artık hedef ülke haline gelmiştir. Türkiye, Suriye ile uzun yıllara dayanan ilişkisinden dolayı insani hak ve özgürlükler temelinde Suriyelilere barınma, beslenme, sağlık ve eğitim gibi konularda yardım sağlayarak ihtiyaçlarının giderilmesine gayret etmekte bu cesur yardımları sebebiyle takdirle karşılanmaktadır (Nurdoğan, Dur, ve Öztürk, 2016).

AFAD Aralık 2018 verilerine göre Türkiye’deki toplam mülteci sayısı 3 milyon 611 bin 834 kişidir. Geçici barınma merkezlerinde kalan Suriyelilerin sayısı 174 bin 256’dır. Bölgelere göre dağılımına bakıldığında en yüksek mülteci oranına sahip olan bölgeden başlayarak Şanlıurfa, Adana, Kilis, Kahramanmaraş, Hatay, Osmaniye, Malatya, Gaziantep, Mardin, Adıyaman dikkat çekmektedir (AFAD, 2018).

Ülke bazında bakıldığında Suriyelilerin en çok dağılım gösterdiği illerin başında İstanbul gelmektedir. Aşağıda oranları verilen şekilde Mayıs 2018 verilerine göre Suriyelilerin en fazla bulunduğu 10 il gösterilmektedir (Basın, 2018):

Şekil 1. Suriyelilerin En Fazla Bulunduğu 10 İle Göre Dağılımı

2.3. Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşları ve Suriyeli Mülteciler

Ulusal ve uluslararası boyutta gelişim gösteren toplumlarda ve değişime uğrayan siyasi sistemlerde sivil toplum kuruluşları, siyasi düzen dahilinde demokrasinin var olması halinde olmazsa olmaz bir noktaya gelmiştir (Akıncı, 2014). Sivil toplum kuruluşlarının esas amacı demokratik nitelikte kararlar alabilen hükümetlerce, gelişmiş toplumlarda istenen hedeflere ulaşmak için belirlenen konularda halkı aydınlatarak yol gösterme gayesiyle gönüllülük esasına dayanan nitelikte bir payda olabilmektir (Arslan, 2001). Bu anlamda Ülkemizdeki STK'lar da oldukça geniş bir etkinlik alanına sahiplerdir.

STK'lar toplumsal konularda veya sağlık, güvenlik, eğitim, istihdam gibi belirlenen idealler çerçevesinde ihtiyaç hasıl olan konularda çözüm önerisi getirme amacıyla yer alan bir aktördür (Şahin ve Öztürk, 2008). Sivil toplum kavramı ortaya çıkıp geliştikçe sivil toplum kuruluşlarının da bilinirliği artmış ve aynı oranda sayısı da her geçen gün artmıştır. Türkiye açısından değerlendirdiğimizde en fazla yaygın olan sivil toplum kuruluşları; vakıflar, dernekler, meslek ve ticaret odaları, bilim araştırma ve düşünce kuruluşları, hemşeriler için oluşan örgütlerdir (Keyman, 2005). Türkiye'de bulunan sivil toplum kuruluşları en başta gönüllülük esasını ilke kabul ederek, her türlü çıkar grubundan ve makamdan ayrı olarak, hiçbir ticari kaygı gütmeyen, çıkar sağlamadan, kâr amacı gayesi olmadan hükümetin otoritesi ile toplum arasında köprü görevi edinerek görevini yerine getirmektedir (Kostenlos, 2018).

Suriye'de 2011 yılında meydana gelen iç karışıklıklar sonucunda insanların Türkiye'ye gelmeleri neticesinde göçmenlere yönelik olarak daha önceden az sayıda bulunan sivil toplum kuruluşları ciddi oranda artış göstererek mülteci akınına karşılamak amacıyla ciddi bir çaba içine girmişlerdir (Çarabatır ve Hassa, 2014).

Sivil toplum kuruluşları ile ilgili farklı görüşler ortaya atılmış olsa da temelde faaliyet alanının ne olacağı konusunda netlik olup olmadığı tartışılmaktadır. Bu açıdan STK'lar hakların savunucusu olarak mı görülecekti ya da eğitim, barınma, sağlık, işgücü gibi faaliyetlerle destekler mi verecekti? sorularına cevap arandığında Suriyelilerin yaşadığı bölgelerden gelme sebepleri en başta siyasi konulardan kaynaklandığı için bu tip konulara girmekten ziyade temel ihtiyaçlarını giderme arzusuyla maddi yardımlar yapılmıştır (Mackreath ve Sağnıç, 2017). Yıllara yayılan süreçte artan Suriyeli mülteci sayısı ile birlikte yapılan yardımlar yerel

ve ulusal boyuttan çıkarak yeterli oranın sağlanması için uluslararası düzeyde ihtiyacı karşılamaya yönelik STK’lar Suriye özelinde çalışmalar yaparak hizmet vermişlerdir (Türk, 2016).

STK’ların vermiş olduğu başlıca hizmet alanları ise sosyal yardım ve hizmetler, barınma ve beslenme, istihdam, çalışma hakkı, psikolojik ve sosyal destek, hukuki destek, tercümanlık, Suriyeli çocuklar için eğitim, Suriyeli kadınlar özelinde verilen okuma yazma eğitimi, meslek edindirme kursları gibi sosyal olmayı sağlayan faaliyetler, kültür, dil, yaşam tarzlarının uyumlaştırılması konusunda yapılan yardımlardır (Türk, 2016).

Türkiye’de yalnızca Suriyelilere değil genel anlamda göçmenlere ve sığınmacılara yapılan yardımlarda çok sayıda sivil toplum kuruluşu yardım yaparak desteklemektedir. Bazılarını sıralayacak olursak; Türkiye Kızılay Derneği, İnsani Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Derneği, Uluslararası Af Örgütü, Helsinki Yurttaşlar Derneği, Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım Vakfı, Mültecilerle Dayanışma Derneği, Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği bunlardan bazılarıdır (Kalaycı, 2016).

2.4. Sivil Toplum Kuruluşları Arasında İş Birliği ve Koordinasyon

STK’ların verimli olması açısından iş birliği ve koordinasyonun önemi çok fazladır. Kurum ve kuruluşlar bazında incelendiğinde yapılan yardımların hangi kitlelere ne ölçüde yapıldığı konusunda bilgiye ulaşılması ve ulaşılan bilgilerin paylaşılarak sivil toplum kuruluşlarının birbirileriyle her daim iletişim içinde olmaları beklenmektedir. Bu anlamda yapılacak bir çalışma, yardımların yerini bulmasına katkı yapacak, aynı kişilerin farklı yardım kuruluşlarından ihtiyaçlarının üzerinde yardım almaları gibi sakıncaları da gidermiş olacaktır.

STK’lar her ne kadar koordinasyon içinde çalışmayı arzu etseler de diğer tarafta özellikle Suriyeliler ile ilgili olarak belediyelerin yeterince yetkiye sahip olamamalarından kaynaklı sınırlı inisiyatif kullanmalarından dolayı bazı zayıflıklar olduğu görülmüştür. Yine mültecilerle ilgili olan konularda söz sahibi olan bazı kurumların gereken donanımına sahip olmamaları ya da yeterli isteği göstermemeleri neticesinde bazı zorluklar ortaya çıkmaktadır (Kılıç, 2014).

Suriye’de yaşanan krizin sonuçlarından biri olan sivil toplum kuruluşlarının artış göstermesiyle STK’lar ve ilgili olan diğer aktörler arasında azalan iletişim ile birlikte rekabet de söz konusu olmuştur. Rekabetin sakıncası iş birliği ve koordinasyonu zayıflatmasıdır (Mackreath ve Sağınç, 2017). Bu tür kuruluşlar arasındaki rekabetin, kamuoyunda güçlü görünme anlamına geldiği belirtilebilir.

Rekabete yol açan sebepler yalnızca mevzuatla ilgili değildir. “Afetlerde Türkiye’nin ortak gücü” anlayışıyla afet yönetimi faaliyetlerini planlayan, gerçekleştiren, yönlendiren ve koordine eden AFAD’ın” yardım almak istediği bölgelerden birinin barınma merkezleri olması ve bu konuda STK’lara başvurması olmasıdır. Bu rekabet içerisinde yer alan STK’lar iş birliği yapıp eş güdümlü çalışarak efektif olmaktansa kaynaklarını verimsiz kullanarak israf edici faaliyetlerde bulunmuşlardır (Mutlu, 2017). İhtiyaç sahibi insanlara hizmet götürme gibi çok değerli bir hizmetin israf boyutuna çekilmesi tehlikesine neden olacak bu tür davranışlardan kaçınılması kaynakların daha etkili değerlendirilmesine katkı yapacaktır.

Suriye’de coğrafi anlamda engel teşkil edebilecek bir zorluk yaşanmasa da çatışmaların yayıldığı bölgelerde acil ihtiyaçların bile karşılanmasını zorlaştırmıştır. Sadece Türkiye ile

Türkiye koordinesinde bulunan uluslararası örgütler tarafından ortaya konulan kaynaklar kısmi nitelikte yapılandırma gayretlerini destekleyebilmiştir. Buradan hareketle kaynak tahdidi ve Türkiye dışındaki aktörlerin isteksiz durmaları bir taraftan radikal muhaliflerin aleyhte söylemlerine ortam hazırlamış öbür taraftan da tesis edilen durumun sivil halka menfi etkileri hissedilmiştir (Aslan, 2019).

Zamanı ve yapılan yardımları efektif kullanarak işlevsel hale getirmek için kamu kurumları da dahil olmak üzere bütün aktörlerin yardıma ihtiyaç duydukları noktada işbirliğiyle eksik kalınan noktalarda ortak çalışmayı kabullenerek hareket etmeleri gerekmektedir. Yeterince aktif olmayan ve arka planda kalan STK'ların desteklenerek ön planda olanların sahada edindikleri bilgi ve tecrübelerini paylaşarak aktarmaları koordinasyon sağlamanın temel adımı olabilir. Zayıf olarak görülen başka bir nokta ise yerel, bölgesel ve ulusal çaptaki STK'ların uluslararası düzeyde olanlarla koordineli çalışma konusunda çekinceleridir. Bu duruma çözüm üretmek adına ortak bir platform üzerinden haber ağı oluşturularak Türkiye'de bulunan STK'ların birbirilerinden haberdar olması sağlanabilir (Cılga, 2019). Kurumların etkin hizmet sunabilmesinin bir yolu olarak asgari müştereklerde anlaşmaları ve birlikten sinerjinin ortaya çıkacağını ve bu sinerji ile daha az kaynakla daha çok toplumsal fayda sağlanacağı gerçeğinin tüm kuruluşlarca anlaşılmasının sağlanmasına ihtiyaç vardır.

3. Suriyeli Mülteciler ve İnsani Yardım Lojistiği

3.1. İnsani Yardım Lojistiği

İnsani yardım lojistiğinin kaynağına inecek olursak öncelikle lojistik kavramının tarihsel gelişiminden ve tanımından bahsetmemiz gerekmektedir. Askeri terim olarak kullanılan, orduların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla temin ve tedarik esasıyla kullanılmaya başlayan lojistik son aşamada Tedarik Zinciri Profesyonelleri Konseyi (CSCMP) tarafından kabul edilen tanıma göre: "Müşteri gereksinimlerini karşılamak amacıyla, kaynaktan son tüketim noktasına kadar, ürün, hizmet ve ilgili bilgilerin akış ve depolanmasının etkin ve verimli bir şekilde planlanma, uygulama ve kontrol edilmesi sürecidir (CSCMP, 2013)." Lojistik baştan sona ayrıntılı ve kapsamlı bir süreç olduğu için doğru bir şekilde analiz edilerek planlama, uygulama ve değerlendirme olmak üzere tüm aşamalarında insani yardım söz konusu olduğu zaman daha özverili ve detaylı olarak çalışılması gerekmektedir.

Keza insani yardım lojistiğinde gereken dikkatin verilerek önem sırası dahilinde ölçüt geliştirilerek yapılacak işlemlerin doğru sırayla yapılması gerekmektedir. İstenen koşullarda, doğru tahsis edilen malzemeleri, arzu edilen miktarda, varılması gereken noktaya, doğru zamanda götürmek esas amaçtır. Yardım lojistiği söz konusu olduğunda yalnızca istenen malzemelerin arzu edilen noktaya taşınacağı ve sürecin yönetileceği düşünülse de aynı şekilde ve daha geniş bir skala da özelde yaralıların ya da insanların taşınması da bu kapsama girmektedir (Chandes ve Pache, 2010).

Yardım yapan kuruluşlar insani yardım lojistiği kapsamında lojistik giriş süreçleri, kurum içi süreçler ve lojistik çıkış süreçleri olmak üzere üç aşamalı olarak yönetirler. Bu doğrultuda ilk etapta giriş aşamasında yapılan yardımlar ile bağışlar toplanır, rota planlaması yapılır, sürücü ve araç eşleşmesi yapılır, bütün bağışlar ayrıştırıldıktan sonra veri girişi sağlanır ve son olarak depolama yapılır. İkinci aşamada ise kaynak yönetimi sırasında gönüllüler bazında ilişkileri, proje ve tarihi, süresi belli olan yardımları, önceliği acil olan yardımları düzenleme ve denetlenmesi için incelenmesi sonucunda yardım değerlendirme kuruluna gönderilir. Son olarak dağıtım yapılacak sistemler oluşturulur, rota planlamasından sonra sürücü ile araç

olarak ayrıştırma ve veri tabanına giriş yapılarak bağışların dağıtımını yapar. Depolardan çıkış emri alındığında ise teslimat gerçekleştirilir (Erdal, 2008). Bu süreçler bozulacak türdeki malzemeler söz konusunu olduğunda çok daha önemli ve zamanlı hale gelir. Bu itibarla lojistik aslında dinamik bir süreç ve adeta hayat gibidir.

İnsani yardımları yapan kuruluşlarda gönüllülük esas olduğu için rekabetten ziyade istek ön plandadır. Özel işletmelerin istediği profesyonellik şartı da aranmamaktadır. Yardım kuruluşları ana amaçları doğrultusunda faaliyetleri ile doğru orantılı olarak sosyal sorumluluk alanında varlık göstermektedir (Erdal, vd., 2010). İnsani yardım lojistiği, genel olarak da yardım hususundaki inancımız ve kültürümüzün bir izdüşümü olarak ihtiyaç sahibi insanlara yardım etmenin, yaraları sarmanın getireceği manevi getiri nedeniyle tüm milletler içinde en üst sıralarda olmamıza büyük destek sağlamaktadır diyebiliriz.

3.2. Suriyeli Mültecilere Yönelik İnsani Yardım Lojistiğinin Kapsamı

İnsani krizlerin ve yardıma ihtiyaç duyan insanların artmasıyla birlikte bu yardımı sağlayacak olan kurum kuruluş ve kişilere olan ihtiyaç da aynı oranda artarak insani lojistik sektörüne olan ilginin artmasına neden olmuştur (Kovacs ve Spens, 2011). İnsani lojistik olarak ifade edilen bu tabir henüz çok yaygın olarak kullanılmasa dahi yeni bir isimlendirme olarak kullanılmaya aday gözükmektedir.

Suriyelilere yapılan yardımlar konusunda katkı sağlayan ve koordinasyon içinde çalışan kurum ve kuruluşlar ihtiyaçları karşılamak üzere AFAD’ın iş birliğiyle; Gıda Tarım ve Hayvancılık, İçişleri, Dışişleri, Sağlık, Milli Eğitim, Gümrük Müsteşarlığı, Ulaştırma ve Maliye Bakanlıkları, Diyanet İşleri Başkanlığı, Genelkurmay Başkanlığı ve Kızılay’ın da katılımıyla yürütülmektedir (Çetinkaya, vd., 2016). Görüleceği üzere, ülkemizin en önemli kurumlarından oluşan bu grup, elde edilen başarının tesadüf olmadığına kanıtı ve konuya verilen kamu desteğinin oranının bir göstergesi olmaktadır.

İnsani yardım aktörlerinden olan Kızılay Hareketi ve Uluslararası Kızılhaç, STK’lar, BM, özel bağışçılar, toplum, hükümetler ve asker tarafından insani yardımlar yapılmaktadır (Kavak, 2014).

Küçük veya büyük fark etmeksizin birçok uzmanlığa sahip olan yardım kuruluşlarının temel amacı yardıma ihtiyaç duyan insanlara etkin ve hızlı olacak şekilde doğru miktarda malzeme, insan ve kaynak taşımaktır. Yardım yapan kuruluşların başarıya ulaşmış olmasının göstergelerinden birisi de lojistik operasyonlarının ve tedarik zincirinin ne ölçüde ve nasıl iyi yönetildiğidir (Beamon ve Kotleba, 2006). Bunun görebilmesi için de ciddi analizlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda önemli bir kısıt, ilgili kuruluşların rekabet işgüdüsüyle olduğunu düşündüğümüz bilgi ve veri paylaşmadaki isteksizlikleridir.

İnsani yardım faaliyetleri yapılırken elde bulunan teknolojik imkanlar verimli kullanılarak afetin gerçekleştiği bölge ile uyum sağlayacak şekilde yapılandırılmalıdır. Aynı şekilde zaman faydası elde etmek ve etkinlik sağlamak için ilk yatırım maliyetine katlanılarak sonraki aşamalarda kolaylık sağlayacak şekilde lojistik teknoloji merkezleri kurularak ortaya çıkan fayda ile ortak bir havuz oluşturularak elde edilen bilgileri ihtiyaç hasıl olduğunda imkanları kullanarak acil ve afet durumlarında anında müdahale edilebilmeli ve tedbirler planlanmalıdır (Muhcu, 2016).

15 Ekim 2018’de AFAD’ın yayınladığı geçici barınma merkezleri raporundan elde edilen verilere göre 10 farklı ilde 20 konteynerkent ve çadırkent bulunmaktadır. Belirtilen yerlerde

yaşayan mülteci sayısı 178.965 kişidir. Aşağıda bulunan tabloda bilgiler daha detaylı olarak verilmektedir.

Barınma merkezlerinin konumu belirlenirken bazı kıstaslar çerçevesinde en makul olan noktalar seçilerek şehir şebekesine yakın olması özelliği aranmıştır. Bununla birlikte lojistik süreçler açısından ve dağıtım ağlarına olan uzaklığı ile barınma merkezlerine olan mesafesi göz önüne alınarak insanlara yakın olacak şekilde ulaşım kolaylığı bakımından bunu sağlayan noktalarda olacak şekilde planlanmıştır (AFAD Başkanlığı, 2014).

Tablo 1. Geçici Barınma Merkezleri

Ülkemizdeki Toplam Suriyeli Sayısı*		3.577.792		
Geçici Barınma Merkezleri Toplam Mevcudu		178.765		
Geçici Barınma Merkezlerinde Bulunan Suriyeli Sayısı		174.256		
Geçici Barınma Merkezlerinde Bulunan Iraklı Sayısı		4.709		
İl	Geçici Barınma Merkezi	Barınma Tipi	GBM Mevcudu	Toplam Mevcut
Hatay	Altınözü Konteynerkenti	2.056 Konteyner	8.179 Suriyeli	
	Yayladağı Konteynerkenti	776 Konteyner	3.670 Suriyeli	
	Apaydın Konteynerkenti	32 Betonarme Bölme		16.894
		1.181 Konteyner	5.045 Suriyeli	
	Güveççi Konteynerkenti**	824 Çadır	0	
Gaziantep	İslahiye Çadırkenti**	1.152 Çadır	0	
	Karkamış Çadırkenti**	1.578 Çadır	0	
	Nizip 1 Çadırkenti**	1.873 Çadır	0	3.372
	Nizip 2 Konteynerkenti	908 Konteyner	3.732 Suriyeli	
	Ceylanpınar Çadırkenti	4.972 Çadır	17.100 Suriyeli	
Şanlıurfa	Akçakale Çadırkenti	6.461 Çadırkent	21.057 Suriyeli	
	Harran Konteynerkenti	2.069 Konteyner	9.729 Suriyeli	64.432
	Suruç Çadırkenti	7.028 Çadır	16.546 Suriyeli	
Kilis	Öncüpınar Konteynerkenti	3.089 Konteyner	9.898 Suriyeli	
	Elbeyli Beşiriye Konteynerkenti	3.586 Konteyner	14.266 Suriyeli	24.164
Mardin	Midyat Çadırkenti**	1.053 Çadır	0	0
Kahramanmaraş	Merkez Konteynerkenti	5.008 Konteyner	16.309 Suriyeli	21.018
			4.709 Iraklı	
Osmaniye	Cevdetiye Konteynerkenti	3.352 Konteyner	13.585 Suriyeli	13.585

Türkiye’de Mültecilerin Yaşadıkları Bölgeleri Yönelik İnsani Yardım Lojistiği: Kızılay Örneği

Adıyaman	Merkez Çadırkenti	2.302 Çadır	0	0
Adana	Sarıçam Konteynerkenti	6.136 Konteyner	26.176 Suriyeli	26.176
Malatya	Beydağı Konteynerkenti	1.977 Konteyner	8.964 Suriyeli	8.964
Toplam	27.674 Çadır ve Batonerme Bölme (54.703 Kişi, %30,6)		Suriyeli	174.256
	30.138 Konteyner (124.262 Kişi, %69,4)		Iraklı	4.709
	57.813 Toplam		Toplam	178.965

Kaynak: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, 2018.

3.3. Suriyelilere İnsani Yardım Lojistiğinin Etkileri

Ülkelerinde yaşanan kriz ortamından kurtulmak isteyen Suriyelilerin geçici koruma statüsü ile anılarak Türkiye’de yaşamaya başlamaları ile birlikte devam eden süreç boyunca ülkemizde sosyal, siyasal, ekonomik ve güvenlik olmak üzere birçok etkiye sebep oldukları görülmektedir.

Kitlesel göçün oluşturduğu dalgalanma ile birlikte ekonomik dinamikler olumsuz anlamda bölgesel alanı etkilemiştir. Gidilen bölgelerde ya da bizzat Suriye’nin içinde işsizlikte gözle görünür bir artış yaşanmakta, yatırım oranları azalmakta ve gönderilen mallarda eksiklik gibi durumlar görülmektedir. Ekonomik faaliyetlerin ciddi oranda azalmasının sebebi bölgede oluşan istikrarsızlıkların devamlılık göstermesi ile güvenliğin sağlanamaması, süreklilik göstermeyen politikalar nedeniyle ticari güvenin zedelenmiş olmasıdır (Zetter ve Ruaudel, 2014).

Türkiye ile olan ekonomik yönlü ticari ilişkilerde Suriye krizinden önceki duruma göre düşüş yaşandığı görülmektedir. Sebepler analiz edildiğinde Suriye üzerinden yapılan ticari işlemlerde nakliye ve taşımacılık sürecinde ortaya çıkan sorunlar olduğu görülmektedir. Ticaret hacmine bakıldığında Suriye krizinden bir önceki yıla göre düşmekte ve yıllar geçtikçe daha da azalmaktadır. Yaşanan olumsuz durumlar sonuç itibariyle sosyoekonomik anlamda bölgenin gerilemesine neden olmuştur (Canyurt, 2015).

Suriye krizinin ilk başladığı zamanlarda bu sürecin kısa ve geçici olduğu düşünülse de ilerleyen zaman içerisinde kalıcı olduğunun farkına varılarak sosyal yönden sorunlara yol açtığı görülmektedir. Mecburi olarak göçe maruz kalan Suriyelilerin bu zorunluluğun getirdiği yansımaları psikolojik anlamda ve verdikleri tepkiler bağlamında etkilendikleri durumu bir şekilde ortaya koymaktadırlar (Oytun ve Gündoğan, 2015).

Sosyal anlamda Suriyelilerin kendi içinde anlaşmazlığa düşmelerinin sebepleri ise yapılan yardımların eşit oranda dağıtılmaması, dil farkından kaynaklanan sorunun ihtiyaçlarının tanımlamakta zorluğa dönüşmesi, yardım kuruluşları ile doğrudan görüşmemeleri bunlardan bazılarıdır. Bu zaman diliminde süreç uzadıkça her geçen gün sosyal gerginlikte artmaktadır (Lee, 2008). Ancak bahse konu sorunlar aşılamayacak konular değildir. Yardım kuruluşları arasında oluşturulacak bilgi paylaşımı da bu sorunların hafiflemesine katkı sağlayabilecektir.

Suriye krizinin bir başka boyutu ise uygulanan politikalar neticesinde siyasi yönlüdür. Türkiye ise Suriye krizi ile ilgili olarak taraf olması nedeniyle şiddet olaylarının Türk topraklarına ve dolayısıyla topluma taşınmasını neden olarak iç huzurun tehlikeye girmesine

sebepler olmuştur. Kurulan dengelerin değişmesine ve çatlaklara neden olan Suriye bölgesinden yapılan saldırılar, bomba olayları, sınır dolaylarında yapılan çatışmalar, mültecilerinde dahil olduğu tartışmalardır (Köseoğlu ve Çevikel, 2014). Milyonlarla ifade edilen insan gruplarının içinde savaşa taraf ülkelerin ajanlarının bulunması da ihtimal dahilinde olduğundan krizin derinleşmesine maalesef katkı yapmıştır denilebilir.

Suriyelilerin durumunu güvenlik riski olarak tanımlamanın sebepleri arasında yetersiz eğitim, gelir düzeyinin düşük olması, aitlik hissini olmayışı ile birlikte kendilerini geri planda görmeleri, dil farklı nedeniyle yerel halkla olan kısıtlı iletişimleri, kimlik bunalımı yaşamaları, kendileri yabancılaştırmaları sayılabilir. Güvenlik etkileri birden fazla faktörün etkilenmesini içerse de asıl olan ve baştan sona incelenmesi gereken konu sosyal etkileridir. Bu durum çerçevesinde ele alınabilecek farklı şekillerde tezahür edebilen risk durumları mevcuttur (Tunç, 2015). Bahsi geçen sorunlar sadece Türkiye için değil göçmen kabul eden hemen tüm ülkeler için sözkonusudur.

4. Araştırma Yöntemi

Bu bölümde, teorik çerçeve göz önünde bulundurularak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. İnsani yardım lojistiğinin Suriyeli mülteciler özelinde literatür taraması yapılarak aktarılması sağlanmaktadır. Veri toplama sürecinde kullanılan araçlar dergiler, kitaplar, raporlardan yararlanılırken araştırma kapsamında Türk Kızılay'ı yetkilileri ile yüz yüze görüşmeler yapılarak yarı yapılandırılmış görüşme ile gerekli görüldüğü hallerde telefon ve mail yoluyla da iletişim sağlanmıştır. Araştırmanın sınırlılıkları ise genel olarak sivil toplum kuruluşlarından bahsedilmiş olsa da özelden yalnızca Türk Kızılay'ının insani yardım lojistik operasyonları incelenmiştir. Diğer sivil toplum kuruluşlarının Suriyeli mültecilere yapmış oldukları yardımın şekli hakkında detaylı bilgiye ulaşılamamaktadır.

4.1. Araştırma Modeli

Araştırma modeli olarak Suriyeli mültecilere yapılan yardımların ülkemizdeki yansımaları ve etkilerinin ne şekilde olduğunun anlaşılması için raporlardan, dergi makalelerinden alınan bilgiler doğrultusunda seçtikleri bölgelerin durumu, kaç kişinin yaşadığı, uyum durumları, barınma merkezlerinde yaşayanların sayısı ile yaşayanların durumu gibi konularda araştırma yapılması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda sivil toplum kuruluşlarının hem kendi özelinde hem de birbirileri ile olan iletişim durumları hakkında bilgilere ulaşılmaktadır. Türk Kızılay'ının insani yardım operasyonları boyunca lojistik süreçlerini nasıl yönettiği konusu açıklığa kavuşturulmaktadır. İnsani yardım yapılırken maliyetlendirme, esneklik, hız, bilgi teknolojileri ile entegrasyon konuları detaylı olarak değerlendirilmiştir. Bu amaçlara ulaşmak için seçilen yöntem yarı yapılandırılmış görüşme olarak belirlenmektedir.

4.2. Çalışma Grubu/Katılımcılar

Çalışma kapsamında İstanbulda bulunan Türk Kızılay'ı yetkilileri ile görüşme yapılarak lojistik süreçleri kapsamında hazırlanan sorular minvalinde tedarik, üretim, depolama, dağıtım ve son kullanıcı aşamaları ile ilgili bilgilere ulaşmak amacıyla görüşme sağlanmıştır.

4.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aşamasında bilgilerin akışında öncelikle mülteci kavramı Suriyeliler özelinde incelenerek iç savaşın başladığı tarihten günümüze dek değişimi ve şu anki durum hakkında bilgi verilecektir. Bu durumun yaşanmasıyla birlikte sivil toplum örgütlerinin gelişimi,

yardımları yapma şekli, iş birliği ve koordinasyon konusundaki eksiklikleri tespit edilerek çözüm önerileri oluşturulmuştur.

Suriyelilere yapılan yardımların yapılış şekli ve süreci ile ilgili bilgi sahibi olmak için öncelikle insani yardım lojistiği kavramı incelenecek ve bu doğrultuda Suriye özelinde yardımların kapsamı detaylandırılacaktır. Son olarak Suriyelilere insani yardım lojistiği yapılarak ulaştırılan yardımların gelmiş oldukları ülke genelinde sosyal, ekonomik, siyasi ve güvenlik yönünden ne tür etkileri olduğundan bahsedilecektir.

4.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Konu itibarıyla araştırma aşaması, araştırma kapsamına yönelik insani yardım lojistiği bileşenlerinin belirlenmesi, sivil toplum kuruluşlarının incelenmesi ve Türk Kızılay’ı ile yüz yüze görüşmeler yapılması, elde edilen verilerin düzenlenmesi ve yorumlanmasıdır. İnsani yardım lojistiği söz konusu olduğu zaman kısmen olağan lojistik süreçlerinden ayrılan noktalar ortaya çıkmaktadır. Temelde lojistik süreçlerin işleyişinde ilk adımda tedarikçi vardır ancak Suriyelilere yapılan yardımlarda tedarikçilerden ziyade bağışçılar vardır. Yardıma muhtaç olan insanlar için toplanan bağışların onlara ulaştırılması işleminde üretim aşaması Türk Kızılay’ı yönünden bulunmaktadır. Sonraki aşamada olağan lojistik süreçleri ile aynı doğrultuda giden depolama işlemi ile toplanan bağışlar, malzeme ve ekipmanlar ilgili depolarda tutulmaktadır. İhtiyaç hasıl olduğunda dağıtım ağı üzerinde bulunan barınma merkezlerine ya da istenen noktalara sevkiyatı yapılmaktadır. Son olarak yardımlar olağan lojistik süreçlerdeki gibi son kullanıcı olarak müşterilere değil de ihtiyaç sahibi olan Suriyeli mültecilere ulaştırılır. Bu sürecin işleyişi Türk Kızılay’ı yetkilileri ile görüşülerek detaylı olarak irdelenip sınıflandırılmıştır.

5. Bulgular

5.1. Türk Kızılay’ı İnsani Yardım Operasyonuna Yönelik Bulgular

Suriye’deki karışıklıkların artması üzerine Türk Kızılay’ı tarafından 2012 yılının Ağustos ayında Hatay ili Yayladağı ilçesinde Suriye Krizi Sınır Yardımları Operasyonu başlatılmıştır.

Uluslararası insancıl hukuktan doğan hak ve sorumluluklarını yerine getirmek üzere Türk Kızılay’ı Suriye ile olan sınırının sıfır noktasında ortaya çıkan krizden etkilenen ve yardıma muhtaç olan insanların uzattığı eli tutmak ve her geçen gün artan ihtiyaçlarını karşılamak için çare olmaya çalışmaktadır (Kızılay, 2019).

Uluslararası İnsancıl Hukukla anlatılmak istenen uluslararası ya da uluslararası nitelikte olmayan silahlı çatışmalardan ortaya çıkan insani endişeleri çözüme ulaştırmayı hedefleyen uluslararası antlaşma veya örf-adet kurallarıdır (Kızılay ve ICRC, 2002).

Türk Kızılay’ının Ocak 2019 tarihinde yapmış olduğu yardımlara bakıldığında 5 ilde 14 farklı sınır noktasında toplam malzeme miktarı 344.272.209,76 kg, 7.190.032 gıda kolisi ve 26.769.995,58 Lt’dir. Bununla birlikte toplam sevkiyat tutarı 2.700.477.528,03 TL ve bu toplam sevkiyat tutarı içindeki %68 gıda oranıyla, 2.351 kurumsal ve bireysel bağışçı ile 44.292 araçla sevkiyat yapmaktadır (Kızılay, 2019). Türkiye-Suriye sınır noktasına yapmış olduğu yardım faaliyetlerinin yıllık sevkiyat tutarı ise 2019 itibarıyla 344.232.671,24 TL’dir. Bir önceki yıl yapmış olduğu sevkiyat tutarı ise 366.590.691,99 TL’dir.

Yerli ve yabancı STK’lardan gelen yardımların özellikle sıfır noktasına yapılan bağışlarda ciddi oranda olduğu görülmektedir. En fazla bağış payının yabancı STK’lardan geldiği ve

1.027.957.403,83 TL olduğu görülmektedir. Ardından yerli STK'larda 960.479.554,99 TL olarak bağışçı değerlerine sahiptir. STK bazında değil de genel bağışçılar olarak değerlendirildiğinde bu oran yerli bağışçılar da %59,28 iken yabancı bağışçılar %40,72 olarak gerçekleşmiştir. (Kızılay, 2019)

Buradan hareketle Türk Kızılay'ının birçok sınır noktasında yaptığı yardımların malzeme miktarının toplam sevkiyat içindeki yeri, gıda yardımlarının oranı, bağışçı sayılarının güncel rakamları ile bağışçılardan elde edilen yardımların sevkiyatlarda kullanılan araç sayıları olarak kayıt altında tutulan sayıları göz önünde bulundurulduğunda yeterli oranda olduğu görülmektedir. Sınır yardımlarının 2019 itibariyle bir önceki seneye göre azalmasının sebebi ihtiyaçların karşılandığının göstergesidir. Bağışçıları yerli ve yabancı olarak nitelendirdiğimizde STK'lar ölçüsünde yerli bağışçıların daha fazla olduğu sonucuna ulaşılsa da yabancı bağışçıları hatırı sayılır miktarda olduğu yadsınamaz.

5.2. Türk Kızılay'ı İnsani Yardım Operasyonu Lojistik Süreçlerine Yönelik Bulgular

5.2.1. Tedarikçi ve Bağışçı

Türk Kızılay'ı geniş bağış ağına sahip olduğu için finansal olarak güçlü bir durumdadır. Keza son dönemi inceleyecek olursak Suriyeli mülteciler adına 7 yıldır ciddi oranda bağış yapıldığı görülmektedir. Aynı zamanda yaşanan bazı durumlarda bağışlar tavan yapmaktadır ki bunlara örnek olarak 2016'da gerçekleşen Halep olayını, Fırat Kalkanı - Afrin Harekâtını verebiliriz. Buradan hareketle yapılan bağışların yeterli olduğunu söyleyebiliriz (Fethen, 2019). Türk Kızılay'ı bağışçılar üzerinden kurgulanan bir yardım toplama ağına sahiptir. Bunun dışında yurt içinden ve yurt dışından yapılan anlaşmalar ile gelen fonlar üzerinden de mültecilerin yararlanmasını sağlamaktadır (Öztürk, 2019).

Türk Kızılay'ı Faaliyet Raporu'nda yayınlanan 2019 verilerine göre kurumsal-bireysel bağışçı sayısı 2.351'dir. Göç Hizmetleri Direktörlüğü Kızılay sıfır noktası yardım faaliyetleri bağışçı değerleri 150.386.638,59 TL'dir (Kızılay, 2019). Tedarikçi olarak nitelendirdiğimiz bağışçılar Türk Kızılay'ı açısından genel olarak her zaman yeterli olmuştur ve Göç Hizmetleri Direktörlüğü 2019 raporuna göre yayınlanan bağışçı sayısı ile bağışçı değerleri görüldüğü üzere yeterli miktardadır.

5.2.2. Üretici

Suriyelilerin kültürüyle örtüşmeyen bazı gıda ürünleri olduğu görülmüştür. Bunlar arasında Türk ekmeklerinin yenmediği, çoğunlukla israf edildiğine tanık olunmuştur. Bunun üzerine ekmek yerine un dağıtmaya yönelmiş, ilave olarak Suriyelilerin damak zevkine uygun ekmek üretmek üzere fırınlar tesis edilmiştir. Bu kapsamda Türk Kızılay'ına ait mineralli su tesisi de kurulmuştur.

5.2.3. Depolama

Türk Kızılay'ının depoları artış gösterecek olmakla birlikte şu anda sınır illerinde bulunmaktadır ve halihazırda malzemelerin stoklanması için 9 bölge 23 yerel afet depoları ile gelir getirici faaliyetlerin olduğu depoları da bulunmaktadır (Öztürk, 2019).

Depoda olan malzemeler ihtiyaç duyulduğunda ya da sipariş üzerine olmak üzere iki türlü gönderim yapılmaktadır. Genel anlamda daha fazla kullanılan yöntem ihtiyaca yönelik olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü üretim noktası olan fırın gibi yerlere sabit miktarda hep aynı şekilde gitmekteyken aile efradının farklı olduğu bölgelere ve orada yaşayan aile nüfusuna

göre ihtiyaçlarda değişkenlik olmaktadır. Bu açıdan ihtiyaca yönelik olarak yardımlar gönderildiğinde fazla verilip israfa, eksik verilip yanlışa düşülmemektedir.

5.2.4. Dağıtım

Dağıtım noktaları genel anlamda STK’ların ve BM’nin ortak kullanım noktası olmasından dolayı sevkiyat noktaları ve malzeme dağıtımı için yardım operasyonlarının stratejisine göre belirlenmektedir. Bu bakımdan yardım operasyonlarında Gaziantep başta olmak üzere Adana da ki depolar ve güzergahlar tercih edilmektedir.

Dağıtım yapılırken gönderim yapılacak malların varış noktası ile yola çıkıldığı nokta arasındaki fark ve kullanılan taşıma modu önem taşımaktadır. Ortalama bir süre belirlenmek istendiğinde operasyonun yurt içi ve yurt dışı merkezleri belirleyici bir faktör olmakta ancak yurt içinde en kısa sürede olmak üzere bölge lojistik merkezleri ile istenilen noktaya ulaştırılması 5-10 saat aralığında olabilmektedir. Rota planlaması yapılırken güzergâh seçiminde öncelikle varılmak istenen noktanın belirlenmesiyle başlar ve özel çözümler geliştirilebilir (Öztürk, 2019).

Lojistik süreçlerin sorunsuz ve doğru bir şekilde işlemesi için dağıtım aşaması büyük bir önem taşımaktadır. Bağışçılardan gelen yardımların ya da üretimi yapılan malların toplanıp depolara yerleştirilmesinden sonra ihtiyaçlara göre ayrılıp gidilecek güzergahlara göre zaman, hız, esneklik bakımından optimum şekilde rota planlamasının yapılması ve dağıtımın en az riskle istenen noktaya ulaşımının sağlanması açısından Türk Kızılay’ı merkez depolarını kullanarak rotasını şekillendirmektedir.

5.2.5. Son Kullanıcı

İnsani yardım lojistiğinin ana konusunu oluşturan ve Türk Kızılay’ı gibi diğer STK’lar için de son kullanıcı olan taraf afetzedeler, ihtiyaç sahibi insanlar ile özeld Suriyeli mültecilerdir.

Yardımların yerini bulması, mültecilerle ön görüşmelerin yapılmasına ve gerçekten ihtiyaçlarının neler olduğu ve ne kadar olduğunun tespit edilmesiyle mümkün olacaktır. Bu kapsamda ilgili kuruluşlar arasında kurulacak koordinasyon da oluşabilecek israf ve çifte dağıtımların -aynı mülteciye, ihtiyaç fazlası olarak, değişik STK’larca yardım edilmesi anlamında- önüne geçilmesine katkı yapacaktır.

5.3. Türk Kızılay’ı İnsani Yardım Organizasyonuna Yönelik Bulgular

Türk Kızılay’ı insani yardım organizasyonu lojistik süreçlerinde bazı kıstaslar üzerinde durularak insani yardım yapılırken maliyetlendirme, esneklik ve hız, bilgi teknolojileri ile entegrasyon konuları detaylı olarak değerlendirilmiş, konuyla ilgili olarak yetkililerle görüşülmüştür. Konu başlıkları detaylandırıldıkça süreçlerin yönetiminde karşılaşılan sorunlar ile bu sorunların iyileştirilmesine yönelik çözüm önerilerine ulaşılmıştır.

Görüşmeler neticesinde insani yardım organizasyonu yapılırken lojistik süreçlerde maliyetlendirme konusunun önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Geniş çerçevede mali giderler olarak araç, depolama, donanım ve personel giderleri hesaplanabilir ancak maliyet oranının en fazla olduğu süreç taşımacılık olarak karşımıza çıkmaktadır (Öztürk, 2019). Genel olarak esneklik ve hız anlamında Türk STK’ları hızlı olma konusunda oldukça başarılıdır. Bunun dışında ani gelişen yurt içi ve yurt dışı operasyonlarda ihtiyaç hasıl olduğunda yine değişen afet bölgelerine göre lojistik stratejisi de değiştiği için bunun üzerinde çalışılmaktadır.

Bilgi teknolojileri ile koordinasyon sağlanması açısından bakıldığında Türk Kızılay'ı 2019 yılı itibariyle SAP-MM yazılımı ile malzeme takibi yaparak depo içi hareketleri içinde bu modülü kullanmaktadır.

Tüm STK'lar ile ortak bir program yapılması ve iletişimin ortak paydada sağlanması, entegre hareket edilmesi elbette yararlı olacaktır. Halihazırda Türk Kızılay'ı sosyal hizmetler üzerinden yapılan bağışları takip etmektedir. AFAD bu konuda Türkiye'nin yardımları girebileceği bir sistem açmıştır ve sistemde ciddi katkılar sunmaktadır (Öztürk, Fethen, 2019).

İnsani yardım organizasyonu yapılırken süreçlerin yönetilmesinde bazı sorunlarla da karşılaşmaktadır. Bunlar lojistik süreçler açısından araç ve donanım eksikliği, depolama koşullarının yetersizliği ve operasyonların yeterli verime ulaşamaması gibi sebeplerdir (Öztürk, 2019). Bir başka açıdan ise insani yardıma karşı insanlar tarafından oluşan genel güvensizlik durumu sorun teşkil etmektedir. Bu durum nedeniyle bağış yapan kişiler yapılan bağışların bilgisini almak, ispat edilmesini, bağışın görüntülenmesini istemek gibi çarelere başvurmaktadır (Fethen, 2019). Dikkat edildiğinde anlaşılacağı gibi bu tür uygulamalar, bağışçıların güvenlerini sağlayarak tekrar tekrar bağış yapmalarını motive etmektedir.

Çözüm önerileri ile ilgili olarak iyileştirici olması açısından Türk Kızılay'ı süreç optimizasyonları yaparak depo içi tasarımlar ile kapasite artırıcı uygun çözüm stratejileri geliştirme çalışmaları yapmaktadır (Öztürk, 2019). Özellikle Suriyeli mültecilere yönelik olarak yapılan insani yardım lojistiği süreçlerinde güvenlik kaynaklı sorunların yaşandığı da görülmektedir. Bu nedenle yardım yapılan bölgelerde had safhada güvenlik önlemleri alınmalı, yardım görevlilerinin can güvenliği sağlanarak destek kuvvetlerinin korunması altında amaca hizmet edecek nitelikte ihtiyatlı olunması gerekmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Göç yüzyıllardan beri varlığını koruyan ve ebediyete kadar sürecek olan bir olgudur. Son zamanlarda yaşanan en büyük göç hareketinin Suriyeli mülteciler tarafından 2011 yılında gerçekleşen kriz olduğu ve hâlâ yankılarının devam ettiği görülmektedir. Kitlesele göçe maruz kalan Suriyeli mülteciler gittikleri ülkelerde uygulanmakta olan politikalar neticesinde etkilenmekteyken aynı zamanda o ülkeye sosyal, siyasal, ekonomik ve güvenlik yönüyle bazı etkilerde bulduklarını söylemek kaçınılmazdır.

Türkiye'de ve diğer ülkelerde mültecilere yapılan yardımların boyutu değerlendirildiğinde basite indirgenemeyecek kadar önemli miktarları içeren ayrıntılı bir konu olduğu ortaya çıkmaktadır. Yardımlar söz konusu olduğunda sivil toplum kuruluşlarına her geçen gün artan bir ihtiyaç doğmaktadır. Bu doğrultuda STK'lar bölgesel, ulusal ya da uluslararası boyutta olması fark etmeksizin koordinasyon sağlayarak iş birliği içerisinde kalıcı ve sürdürülebilir çözümler geliştirerek çalıştıklarında yardımların etkinliği artacaktır.

İnsani yardım kuruluşları arasından en büyüğü ve en etkili olduğu düşüncesiyle seçerek incelemiş olduğumuz Türk Kızılay'ı tüm dünyaya örnek olan, müstesna bir çalışma yürütmektedir. Yapılan görüşmeler sonunda görülmüştür ki, kurum lojistik süreçlerin yönetilmesi sürecinde, bağışçı, üretici, tedarikçi, depolama, dağıtım rotası ve teslim aşamalarının her birinde etkin çalışmalar yürütmektedir. Bağışçılar anlamında zaman zaman duraksamalarla karşılaşılrsa da ihtiyaç duyulan zorunlu miktarlar her zaman karşılanagelmektedir. Bu anlamda bir öneri olarak bağışçıların motive edilmesine yönelik çalışmaların yapılması, yardımların süreç ve sistematüğını anlatan görselliği - senaryosu güçlü iletişim çalışmaları sürece ciddi katkı yapacaktır.

İnsani yardımların etkili ve verimli olması açısından insani yardım lojistiğinin en iyi şekilde tasarlanması ve operasyonun her aşamasında sürecin doğru yönetilmesi gerekmektedir. İlk aşamadan son aşamaya kadar mültecilerin yaşadıkları barınma merkezlerine varışı hatta sınır ya da sınır ötesi yardımlarda bütün önlemlerin alınarak yardımların ulaştırılması beklenmektedir.

Sürecin doğru yönetilmesi açısından yapılan yardımların türlerine göre ayrıştırılıp ihtiyaç dahilinde analiz edilerek gerektiğinde istenen noktalara israf oluşturmayacak şekilde gönderilmesi, ayrıştırılan malların gönderim sıklığına göre depo düzeninin oluşturulması, bilgi sistemlerinin stok durumunu güncel olarak yansıtması sağlanarak koordinasyon ve iş birliği içerisinde başarıya ulaşılabileceği sonucuna ulaşılmaktadır.

Bu doğrultuda mültecilere yapılan yardımların sanıldığı kadar kolay olmadığı görülmekte ve esas amacın aynı düzeyde bir göç hareketi ve şekli her ne kadar istenmese de gelecekte böyle bir durum yaşandığında neler yapılması gerektiği konusunda bilinçlenmeyi sağlayarak daha az hatayla etkili ve verimli bir şekilde süreci yönetebilmek ve aynı zamanda böyle bir durumda ülkelerin politikaları, bu duruma gösterdikleri tepkiler ve yardımların şekliyle, boyutuyla ilgili bir bilgilendirme niteliğinde olması amaçlanmaktadır.

Başta çalışmamızın genel örneği olan Türk Kızılay’ı olmak üzere, göçmenlere insani yardım ulaştırmak üzere faaliyet gösteren, bu anlamda bağışçılardan yardım toplayan diğer STK’ların, ulusal ya da uluslararası olmasına bakılmaksızın israftan uzak, gerçek ihtiyaç sahibini bulmaya yönelik, yerinde, zamanında ve doğru yardımları sağlama konusunda uzmanlaşmaları kaynak israfının en aza indirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte en büyük destek teknolojik yeniliklerden cömertçe yararlanılarak gerçekleştirilebilir. İhtiyaç sahibi insanların bulunması, ihtiyaçlarının birçok kurum tarafından değil, sorunu çözecek miktar ve zamanda sadece bir kuruluş tarafından karşılanması için gerekli iletişim ortamının oluşturulması stratejik bir önem taşımaktadır. İlgili kuruluşlar arasında oluşturulacak sinerji ile daha az miktar ile daha çok insanın yararına çare üretilebileceği yadsınmamalıdır. Hemen her konuda olduğu gibi insani yardım lojistiğinde de olmazsa olmazlarımızdan birisi etkin iletişim mekanizmalarıyla sürecin verimlilik ve etkinliğinin artırılmasıdır. Son bir tespit ve hakkın teslimi olarak Türkiye, özelden ise Türk Kızılay’ı nüfusuyla oranlandığında dünyadaki en cömert ülke, kurum konumuna ulaşmıştır. Bu durum milletimizin kadirşinashlığının bir göstergesi olarak geliştirilerek devam ettirilmelidir.

Bilgilendirme

Bu çalışma, İstanbul Ticaret Üniversitesi, SBE, Lojistik Yönetimi ABD’nda Nazlıcan Dindarık tarafından Prof. Dr. Yahya Fidan danışmanlığında yapılan Yüksek Lisans Tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Kaynakça

- AFAD. (2018). *Geçici barınma merkezleri bilgi notu*.
https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2374/files/02_04_2018_adresinden_alindi
- Akıncı, S. (2014). Sivil Toplum, *Sivil Toplum Kuruluşları ve Sivil Toplum Kuramcıları*. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi(11), 192.
- Arslan, O. (2001). *Sivil Toplum ve Türkiye Gerçeği*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- Basın, S. (2018, Mayıs 31). *Suriyeliler En Çok Hangi İllerde?* <http://www.sanalbasin.com/suriyeliler-en-cok-hangi-illerde-25337012/> adresinden alındı
- Başkanlığı, T. B. (2014). *Suriyeli Misafirlerimiz Kardeş Topraklarında*. AFAD.

- Beamon, B. M., & Kotleba, S. A. (2006). Inventory modelling for complex emergencies in humanitarian relief operations. *International Journal of Logistics: Research and Applications*, 9(1), 1-2.
- Benek, S. (2016). Türkiye-Suriye İlişkilerinin Sosyal Coğrafya Açısından Tarihsel Arka Planı. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 1(15), 171.
- Bulak, A. (2015). Göç Olgusuna Teorik Bir Bakış. *Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, 1-77. Ankara: Yıldırım Beyazıt Üniversitesi.
- Canyurt, D. (2015). Suriye Gelişmeleri Sonrası Suriyeli Mülteciler: Türkiye'de Riskler. *Akademik Bakış Dergisi*, 128.
- Chandes, J., & Pache, G. (2010). Strategizing humanitarian logistics: the challenge of collective action. *Problems and Perspectives in Management*, 8(1), 99.
- Cılga, M. (2019). *Dağ Medya*. Suriyeli Mülteciler İçin Çalışan STK'ların İnteraktif Ağ Haritası: <https://dagmedya.net/2015/10/30/suriyeli-multeciler-icin-calisan-stklar-in-interaktif-ag-haritasidevletin-boslugunu-stklar-doldurdu/> adresinden alındı
- CSCMP. (2013, Ağustos). *Council of Supply Chain Management Professional Glossary*. file:///C:/Users/user/Downloads/cscmp-glossary.pdf adresinden alındı
- Çağlayan, S. (2006, Güz). Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*(17), 67.
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*(24), 131.
- Çarabatır, M., & Hassa, F. (2014). *Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Hakların Korunması ve Yaşam Koşullarının Arttırılmasında Yer Alan STÖ'lerin Üç Sınır İlindeki Çalışmalarıyla İlgili Örnek Durum Analizi*. Ankara: Göç Araştırma Merkezi.
- Çetinkaya, C., Erbaş, M., & Özceylan, E. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Geçici Barınma Merkezlerinin Durumu ve Senaryo Analizleri. *Birey ve Toplum*, 6(12), 9.
- Derneği, U. M. (2018, Mart 7). *Hangi Ülkede Ne Kadar Mülteci Var?* Aralık 21, 2018 tarihinde <https://www.umhd.org.tr/2018/03/hangi-ulkede-ne-kadar-multeci-var/> adresinde alındı
- Devran, Y., & Özcan, Ö. F. (2016). Söylemlerin Dilinden Suriye Sorunu. *Marmara İletişim Dergisi*(25), 39.
- Erdal, M. (2008). *Yardım Kuruluşlarında Tedarik Zinciri Yönetimi Uygulamaları Semineri*. <http://www.tedarikzinciri.org> adresinden alındı
- Erdal, M., Görçün, Ö. F., Görçün, Ö., & Saygılı, M. S. (2010). *Entegre Lojistik Yönetimi* (2. b.). İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Fethen, Y. (2019, Mart 13). Türk Kızılay'ı Genel Müdür Danışmanı ile Görüşme. (N. Dindarık, Röportaj Yapan)
- Joya, A. (2012, July). 'Syria and the Arab Spring : The Evolution of the Conflict and the Role of the Domestic and External Factors'. *Ortadoğu Etütleri*, 4(1), 28.
- Kader, Y., & Hamit, M. (2015, Ekim 12). *Mültecilik-Hukuki Çerçeve ve Temel Kavramlar*. *Yeni Düzen*: <http://www.yeniduzen.com/multecilik-hukuki-cerceve-ve-temel-kavramlar-82744h.htm> adresinden alındı
- Kavak, H. Z. (2014, Mar 13). *Batı'da İnsani Yardımın Gelişimi ve Temel Kavramlar*. İHH İnsanive Sosyal Araştırmalar Merkezi-İNSAMER: https://insamer.com/tr/batida-insani-yardimin-gelisimi-ve-temel-kavramlar_51.html adresinden alındı
- Keyman, E. F. (2005, s. 12). *Avrupa'da ve Türkiye'de Sivil Toplum*. <http://www.stgp.org.docs/Avrupadaveturkiyedesiviltoplum.doc> adresinden alındı
- Kılıç, T. (2014). *Kentlerdeki Mültecilere Karşı Sivil Toplumun Sorumluluğu*. <http://multeci.net/?author=8> adresinden alındı
- Kızılay, T. (2019). *Suriye İnsani Yardım Operasyonu*. Göç Hizmetleri Direktörlüğü.
- Kostenlos, A. (2018, Aralık 21). *stgp.org*. <https://www.stgp.org/index.php> adresinden alındı

Türkiye’de Mültecilerin Yaşadıkları Bölgeleri Yönelik İnsani Yardım Lojistiği: Kızılay Örneği

- Kovacs, G., & Spens, K. M. (2011). Humanitarian logistics and supply chain management: The start of a new journal. *Journal of Humanitarian Logistics and Supply Chain Management*, 1(1), 5.
- Köseoğlu, A. M., & Çevikel, G. (2014). Yumuşak Güç: İnsani Yardım Operasyonları ve Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler. *Akademik Bakış Dergisi*(43), 5-23.
- Lee, A. C. (2008). Local perspectives on humanitarian aid in Sri Lanka after the tsunami. *Public Health*, 122(12), 5-8.
- Mackreath, H., & Sağnıç, Ş. G. (2017). *Türkiye’de Sivil Toplum ve Suriyeli Mülteciler*. İstanbul: Yurttaşlık Derneği.
- Muhcu, Ü. (2016). İnsani Yardım Tedarik Zincirini Etkileyen Kritik Başarı Faktörlerinin Önem Düzeyinin Belirlenmesi: Analitik Ağ Süreci Uygulaması. *Yüksek Lisans Tezi*, 74. Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mutlu, A. (2017). *Türkiye’de Uluslararası Göç Sorunu ve Sivil Toplum Örgütlerinin Durumu* (1. b.). (C. Taştan, & A. Ç. Kavuncu, Dü) Ankara: Polis Akademisi Yayınları.
- Nurdoğan, A. K., Dur, A. İ., & Öztürk, M. (2016). Türkiye'nin Mülteci Sorunu ve Suriye Krizinin Mülteci Sorununa Etkileri. *İş ve Hayat*, 217.
- Oytun, O., & Gündoğan, S. S. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye’ye Etkileri Raporu*. Ankara: ORSAM-TESEV Rapor No:195.
- Özdemirci, A. S. (2016, Aralık). Suriye İç Savaşı'nın Lübnan'a Etkileri. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 78.
- Öztürk, M. (2019, Mart 18). Türk Kızılay'ı Lojistik Proje Yöneticisi İle Yapılan Görüşme. (N. Dindarık, Röportaj Yapan)
- Sinkaya, B. (2011, Eylül). İran-Suriye İlişkileri ve Suriye'de Halk İsyanı. *Ortadoğu Analiz*, 3(33), 39-41.
- Sözlüğü, T. (2005). *Türk Dil Kurumu* (10. b.). Ankara: TDK Yayınevi.
- Süer, B. (2012, Ocak). Suriye-İsrail Barış Görüşmeleri : Olgunlaşma Teorisi Perspektifinden Bir Analiz. *Ortadoğu Etütleri*, 3(2), 219-220.
- Şahin, L., & Öztürk, M. (2008). Küreselleşme Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye'deki Durumu. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*(54), 26.
- Taşkıran, C. (2012). Suriye'deki Olaylar ve Türkiye'nin Suriye Politikası. *Siyaset ve Kültür Dergisi*, 69.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 35-54.
- Türk, G. D. (2016). Türkiye'de Suriyeli Mültecilere Yönelik Sivil Toplum Kuruluşlarının Faaliyetleri İlişkin Bir Değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*(25), 148- 152.
- Vardar, N. (2015, Eylül 08). *Mülteci, göçmen, sığınmacı arasındaki farklar?* Bianet Bağımsız İletişim Ağı: <https://m.bianet.org/bianet/toplum/167434-multeci-gocmen-siginmaci-arasindaki-farklar> adresinden alındı
- Yılmaz, F. (2017, Şubat). Avrupa Birliği'nin Sığınma Politikalarının Dışsallaştırılması: Suriyeli Mülteci Koruma Krizinde Avrupa Birliği ve Türkiye Arasındaki Mülteci Yük Paylaşımı. Middle East Technical University.
- Zetter, R., & Ruadel, H. (2014). Development and protection challenges at the Syria refugee crisis. *Forced Migration Review* 47, 6-10.
- Zorba, H. (2015, June). Turkish and European Perspectives of Syrian Migration Since. The Institute of Social Sciences of Yıldırım Beyazıt University .